

Σάββας Στρούμπος

«Τα έργα που επιλέγουμε αντανakλούν την αγωνία μας για τον άνθρωπο και τον κόσμο, προτάσσοντας το αίτημα της ανθρώπινης χειραφέτησης»

Μαρία Μπάκη

2015

Η ομάδα Σημείο Μηδέν ανεβάζει για πρώτη φορά σε θεατρική μορφή το δυστοπικό - φουτουριστικό μυθιστόρημα του Ζιεβγιένι Ζαμιάτιν, «Εμείς», στο νέο χώρο του θεάτρου Άττις. Εμείς επικοινωνήσαμε με τον πολυπράγμονα **Σάββα Στρούμπο** και απάντησε στις ερωτήσεις μας, σε μια απολαυστική και με νόημα συνέντευξη.

Λίγα λόγια για την ομάδα:

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν πρωτοεμφανίστηκε το 2009 με την παράσταση «Στη Σωφρονιστική Αποικία» του Φραντς Κάφκα, η οποία παρουσιάστηκε στον Χώρο Ιστορικής Μνήμης, Κοραή 4. Έκτοτε η ομάδα έχει παρουσιάσει έργα όπως «Οι Δίκαιοι» του Αλμπέρ Καμύ, «Η Μεταμόρφωση» του Φραντς Κάφκα, «Ο Βούτσεκ» του Γκέοργκ Μπύχνερ κ.α.

Πώς δουλεύετε στην ομάδα, πώς επιλέγετε τα έργα και ποιος είναι ο στόχος σας;

Οι πρόβες συνήθως διαρκούν εφτά μήνες. Δουλεύουμε ερευνητικά, μελετάμε το υλικό με τη φωνή και το σώμα μας προτού αποφασίσουμε ότι ήρθε η ώρα της οργάνωσης ή της κωδικοποίησής του. Τα έργα που επιλέγουμε αντανakλούν την αγωνία μας για τον άνθρωπο και τον κόσμο, προτάσσοντας το αίτημα της ανθρώπινης χειραφέτησης. Στόχος μας είναι να ρίξουμε νέο φως σ' αυτά τα κείμενα, αλλά και να επικοινωνήσουμε τα σήματα έκτακτης ανάγκης που διαρκώς εκπέμπουν.

Γιατί επιλέχθηκε το όνομα της ομάδας «σημείο μηδέν»;

Το όνομα της ομάδας προέκυψε στις πρόβες της «Σωφρονιστικής Αποικίας» το 2008. Ήταν μέρος μιας οδηγίας μου στους ηθοποιούς και το κρατήσαμε γιατί εκφράζει ζητήματα τόσο της τέχνης του ηθοποιού, όσο

και του κόσμου γύρω και μέσα μας στη συγκεκριμένη ιστορική εποχή που ζούμε.

Τι εκφράζει δηλαδή για εσάς;

Λέμε ότι ο ηθοποιός πρέπει να φτάσει στο σημείο μηδέν, χωρίς σωματικά, ψυχολογικά ή διανοητικά εμπόδια στη σχέση του με το υλικό. Ενεργοποιημένος και παρών, έτοιμος να δράσει και να αντιδράσει στο εδώ-και-τώρα. Αλλά και ο ίδιος ο κόσμος: μετά την ήττα, την απομυθοποίηση των ανθρωπιστικών αξιών, ξεκινάμε απ' το σημείο μηδέν για το ριζικό επαναπροσδιορισμό τους. Βέβαια, αυτό το «μηδέν» είναι ένα «σημείο» γεμάτο ενέργεια και μνήμη, ελπίδα και πόνο, δεν επαναπαύεται, αγωνιά διαρκώς, αντλεί απ' το παρελθόν, απ' την παράδοση κι εκπέμπει στο μέλλον, ακόμα και στο μέλλον του μέλλοντος των ανθρώπων.

Ποιοι είναι οι περαιτέρω στόχοι της ομάδας;

Να συνεχίσουμε την ερευνητική μας δουλειά παρ' όλες τις δυσκολίες και τα εμπόδια.

Μίλησέ μας για το έργο «Εμείς».

Πρόκειται για το τελευταίο μέρος της Τριλογίας της Απο-ανθρωποποίησης. Τα προηγούμενα μέρη της είναι ο «Βούτσεκ» (α' και β' εκδοχή) και η «Σωφρονιστική Αποικία» (β' εκδοχή). Στο «Εμείς» οι άνθρωποι έχουν χάσει τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά τους, έχουν αριθμοποιηθεί, δεν έχουν φαντασία, συναισθήματα, ερωτική επιθυμία κλπ. Είναι μηχανές. Στο έργο βλέπουμε απ' τη μία τον κόσμο των «ανθρωπόμορφων μηχανών» και απ' την άλλη την προσπάθεια κάποιων επαναστατών να γκρεμίσουν αυτόν τον κόσμο, επαναφέροντας τα χαμένα συστατικά της ανθρώπινης φύσης.

Τι σας ταξίδεψε σε αυτό το έργο και θελήσατε να το ανεβάσετε;

Το πρόβλημα του αριθμοποιημένου ανθρώπου σ' ένα ολοκληρωτικό και μηχανοποιημένο περιβάλλον. Τόσο ξεχωριστά όσο και ως μέρος της τριλογίας. Στον «Βούτσεκ» είδαμε τον κόσμο ως στρατόπεδο συγκέντρωσης και τον άνθρωπο ως υπάνθρωπο-έγκλειστο του στρατοπέδου. Στην «Αποικία» τον κόσμο ως σωφρονιστική αποικία και τον άνθρωπο ως ζώομορφο ανθρωποειδές που ταυτίζεται με την εξουσία και γίνεται γρανάζι της. Στο «Εμείς» τον κόσμο ως Μονοκράτος (ο γυάλινος ολοκληρωτικός και μηχανοποιημένος κόσμος, όπου τα πάντα

είναι ορατά, ελεγχόμενα και προγραμματισμένα) και τον άνθρωπο ως αριθμό, χωρίς φαντασία, συναισθήματα και κριτική σκέψη. Πρόκειται γι' αυτό που αποκαλούμε «η αρνητική διάσταση του πολιτικού» στη δουλειά μας.

Όλα τα παραπάνω συμβαίνουν ήδη στις μέρες μας. Μόνη λύση η βαθιά συνειδητοποίηση όλων μας και του καθένα ξεχωριστά ότι έχουμε δικαίωμα να ζούμε ως άνθρωποι. Αλλά αυτό είναι κάτι που περνάει απ' τα δικά μας και μόνο χέρια, δεν μπορεί να ανατίθεται σε κάποιους τρίτους και διαρκώς να αναβάλλεται.

Μπορείς να μας πεις μία φράση /λέξη/ εικόνα από το έργο που να εμπεριέχει όλη την ουσία του έργου, τουλάχιστον για σας και την ομάδα γενικότερα;

I-330:

Και πώς μπορεί να υπάρξει τελευταία επανάσταση; Δεν υπάρχει. Οι επαναστάσεις είναι άπειρες. Άκου τελευταία! Αυτό είναι για τα παιδιά. Το άπειρο τρομάζει τα παιδιά και τα παιδιά πρέπει να κοιμούνται καλά το βράδυ...

Στο έργο αναφέρονται τα Πράσινα τείχη. Τι συμβολίζουν; Υπάρχουν σήμερα;

Ο Ζαμιάτιν περιγράφει την ανθρωπότητα γύρω στα 1500 χρόνια μετά από σήμερα, εφόσον έχει βγει από έναν 200ετή παγκόσμιο πόλεμο. Ό,τι απομένει απ' τον κόσμο είναι κλεισμένο σ' ένα τεράστιο γυάλινο τείχος. Νομίζω οι συμβολισμοί είναι προφανείς, αλλά μου προκαλεί ανησυχία όταν διαβάζω ότι μεγάλες εταιρείες του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών υπολογιστών ετοιμάζουν αντίστοιχες πόλεις από γυαλί για να στεγάσουν τους υπαλλήλους και τους οπαδούς τους... Ο Ζαμιάτιν έβλεπε αυτή την εξέλιξη σχεδόν έναν αιώνα πίσω.

Το έργο αναφέρεται στην ελευθερία των ανθρώπων κατά την «αρχαία» εποχή πριν την επιβολή του καθεστώτος. Υπήρξε ποτέ;

Υπήρξαν στιγμές στην ιστορία της ανθρωπότητας που αυτή η αίσθηση ελευθερίας αγγίχθηκε, έστω και για σύντομο χρονικό διάστημα. Την ακολούθησαν, βέβαια, εκατόμβες νεκρών γιατί ο άνθρωπος είναι ικανός και για τα δύο. Αυτό, όμως, που δεν σταμάτησε ποτέ είναι ο αγώνας των ανθρώπων, άλλοτε σε μικρότερη κι άλλοτε σε μεγαλύτερη ένταση γι' αυτή την ελευθερία ή αλλιώς τη χειραφέτησή τους. Στον κόσμο του

Ζαμιάτιν κάτι τέτοιο έχει διαγραφεί απ' το μυαλό των ανθρώπων ακόμα και ως ιδέα. Αυτό είναι το πιο φοβερό.

Πόσο προφητικός είναι ο Ζαμιάτιν;

Υπάρχει μια συζήτηση για το κατά πόσο ο Ζαμιάτιν γράφει για τη Σοβιετική Ένωση. Την εποχή που γράφει η Ένωση δεν υπήρχε καν ως τέτοια. Ο συγγραφέας αγωνιά και παλεύει με την ιδέα του αριθμοποιημένου ανθρώπου-μηχανή, ο οποίος αυτοεγκλωβίζεται στα δημιουργήματα του τεχνικού του πολιτισμού, ο ίδιος υπεύθυνος για τις πράξεις και τις επιλογές του. Πιο προφητικός δεν γίνεται....

Τι έχει να πάρει ο θεατής σήμερα από το έργο αυτό;

Την αγωνία του συγγραφέα και των συντελεστών της παράστασης για όλα αυτά τα θέματα. Η αισιοδοξία, σε κάθε περίπτωση, βρίσκεται στη δυνατότητα που ακόμα διαθέτουμε, να σκεφθούμε και να πράξουμε διαφορετικά, να αλλάξουμε ριζικά τον τρόπο ζωής και σκέψης μας.

Ποια είναι τα επόμενα σχέδια σας;

Οι παραστάσεις του «Εμείς» το φθινόπωρο και περιοδείες με την παράσταση.

Έχετε προβεί και σε μεταφράσεις ή διασκευές των έργων που ανεβάζετε κάθε φορά. Πώς είναι ο ρόλος του μεταφραστή και πώς επηρεάζει την δουλειά σας;

Ο μεταφραστής στην ουσία αναδημιουργεί το κείμενο και μάλιστα, το θεατρικό κείμενο, τον λόγο ως δράση. Αυτή είναι δύσκολη αλλά και απολαυστική δουλειά. Νομίζω ότι βοηθάει να εμβαθύνει κανείς στα ζητήματα του κειμένου.

Επιπλέον είστε δάσκαλος και συνεργάζεστε με τον Θ. Τερζόπουλο. Πείτε μας για την εμπειρία σας αυτή.

Διαρκής εξέλιξη, ανθρώπινη και καλλιτεχνική χειραφέτηση, συνάντηση με καλλιτέχνες διαφορετικών πολιτισμών, ένα περιπετειώδες ταξίδι χωρίς τέλος...

Αν είχατε να διαλέξετε έναν «ρόλο» του ηθοποιού, του μεταφραστή, του σκηνοθέτη, του δασκάλου ποιον θα διαλέγατε και γιατί;

Νομίζω του σκηνοθέτη, γιατί περικλείει όλα τα υπόλοιπα. Χρειάζεται κανείς να είναι μαχητικός και τρελός ταυτόχρονα κι αυτό είναι γοητευτικό.

Τι θα συμβουλευάτε έναν νέο ηθοποιό;

Να δουλεύει σκληρά και ανεξάρτητα απ' τις δυσκολίες, να μην χάσει ποτέ τα πρώτα του όνειρα όταν αποφάσισε να γίνει ηθοποιός, είναι πηγή μεγάλης ενέργειας.

Ευχαριστώ πολύ!!!